

05.05.2021

Ärende/20

§ 112

Den av ledamoten Petrus Pennanen väckta motionen om inkluderande användning av konstverk på gångvägar

HEL 2020-011652 T 00 00 03

Beslut

På förslag av ordföranden bordlade stadsfullmäktige ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Petrus Pennasen aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige betraktar motionen som slutbehandlad.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Petrus Pennanen och 15 andra ledamöter föreslår i sin motion att konst som väljs för allmänna gångvägar ska planeras på så sätt att det ska vara möjligt att bidra till en inkluderande användning av verken för bland annat vistelse och motion.

Stadsstyrelsen konstaterar att då man skaffar ny offentlig konst ska man försöka göra det möjligt att komma nära konstverken alltid då det är ändamålsenligt med hänsyn till konstverket, så att varken konstverkets eller stadsbornas säkerhet äventyras. Möjligheten att vistas på konstverk i det offentliga rummet är värdefull.

I motionen nämns verket Early One Morning, Eternity Sculpture i Fiskehamnen, som är ett gott exempel på hur konst kan användas – man sitter på den, barn leker i den och den utgör en mötesplats och inbjuder till diskussion. Av säkerhetsskäl har man dock förbjudit att klättra på verket. Skejtning förbjöds för att detta redan hade skadat verket.

Det är ofta en utmaning att kombinera säkerhetsföreskrifter och artistiskt högtstående verk. Vid planeringen av idrotts- och lekplatser ska

05.05.2021

Ärende/20

man iakttä ett stort antal säkerhetsföreskrifter för tekniska lösningar, material och dimensioner. Om konstverken ska utsättas för sådant blir det artistiska resultatet inte det bästa, utan det finns risk för medelmåttiga kompromisser.

Det är bara sällan som unika konstverk passar för att utöva motion och det är aldrig helt tryggt att klättra på dem. Om man uppmuntrar till att sporta eller klättra i konstverken är det i sista hand staden som bär ansvaret för skada.

Konstverken är även utsatta för skador om de används som motionsplatser. Exempelvis skejtning sliter på verken, orsakar sprickor och ett kontinuerligt behov av reparation. Genom att förbjuda skejtning vill man inte motarbeta delaktigheten, utan förhindra att verken tar skada.

Det är på många sätt positivt och möjligt för stadsborna att använda offentlig konst för sina egna ändamål. Man bör försöka hitta sätt som inte är skadliga för verken, äventyrar människors säkerhet eller försvagar den offentliga konstens artistiska kvalitet.

Svaret stämmer överens med kultur- och fritidsnämndens utlåtande.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Maria Nyfors, stadssekreterare, telefon: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Petrus Pennasen aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 19.04.2021 § 279

HEL 2020-011652 T 00 00 03

Päätös

05.05.2021

Ärende/20

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Maria Nyfors, kaupunginsihteerin, puhelin: 310 21731
maria.nyfors(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 30.03.2021 § 46

HEL 2020-011652 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää valtuustoaloitetta yleisten alueiden taiteen osallistavuudesta ja julkisen taiteen äärellä tapahtuvasta oleskelusta ja liikunnasta monin tavoin kannatettavana. Aloitteeseen liittyy kuitenkin myös joitakin ongelmallisia näkökohtia ja käytännön seikkoja, joita seuraavassa pyrimme valottamaan.

Taustaksi todettakoon, että vastuutahoina Helsingin julkisen taiteen hankinnoissa ovat HAM Helsingin taidemuseo, kaupunkiympäristön toimiala ja kaupunginkanslia. HAM toimii kaupungin julkisen taiteen tilauksissa taideasiantuntijana ja huolehtii kaupungin taidekokoelmasta, johon Taidemuseon kuratoimat julkiset taideteokset liitetään. Taidemuseo vastaa teosten säilymisestä, konservoinnista ja ylläpidosta yhteistyössä kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Teosten tilaajana on kohteesta riippuen kaupunkiympäristön toimiala tai kanslia, ja kaupunkiympäristön toimiala vastaa mm. teoksiin liittyvistä katurakenteista, kiveyksistä, perustuksista ja valaisusta.

Aloitteessa mainitaan Kalasataman Capellanaukiolla sijaitseva Jacob Dahlgrenin Early Morning, Eternity Sculpture esimerkkinä teoksesta, jonka osallistavaa käyttöä kaupunki olisi pyrkinyt torjumaan. Lähestyttävyys ja vuorovaikutukseen kannustaminen on tosiaan ollut teoksen tekijän Jacob Dahlgrenin että teoksen kuratoimisesta ja tilaamisesta vastanneen työryhmän toive. Aasukkaat ovat ottaneet teoksen omakseen: siellä istutaan, siihen nojaillaan ja sitä halaillaan, lapset leikkivät sen sisällä, ja se toimii kohtaamispaikkana ja keskustelunavauksena.

Teokseen kiipeily on sen sijaan jouduttu turvallisuussyistä kieltämään, samoin kuin teoksessa rullalautailu. Kiipeilyssä vaarassa ovat kiipeilijät,

rullalautailussa puolestaan itse teos. Teos ehti heti valmistuttuaan vahingoittua rullalautailusta, ja nyt sen maalipinta joudutaan hiomaan ja maalaamaan uudelleen. Tästä syystä rullalautailua teoksella on jouduttu jälkikäteen ehkäisemään muuttamalla katukiveystä sen ympärillä. Yksittäiset lohkopintaiset kivet osoittautuivat kuitenkin liian korkeiksi esteettömyyden kannalta., ja asia korjattiin pian kiviä madaltamalla.

Kaupunkistrategiassa ja luonnollisesti myös julkisen taiteen prosesseissa osallisuus on tärkeä arvo ja toimintatapa. Osallisuus taiteessa tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia. Se voi toteutua monin eri tavoin ja eri vaiheissa teoksen elinkaarta, esimerkiksi kaupunkilaisten kuulemisena jo ennen taiteilijavalintaa; se voi myös olla koko taideteosprosessin ytimessä kuten yhteisötaiteen teoksissa. Osallisuutta voi rakentaa taidekasvatuksen keinoin. Teoksiin, niiden tekijöihin ja taustoihin tutustuminen edistää kaupunkilaisten omistajuutta ja osallisuutta niistä. Julkinen taide voi tarjota alustan kaupunkilaisten omille ja yhdessä jaetuille merkityksille ja muistoille. Taideteos voi toimia puheenaiheena, kokoontumispaikkana, maamerkinä, löytönä, toisen taiteellisen intervention alustana ja kaupunginosan visuaalisen identiteetin rakentajana.

Valtuustoaloitteessa esimerkkinä taideteosten osallistavasta käytöstä mainitaan oleskelu ja liikunta. Mahdollisuus koskea julkisessa ulkotilassa olevia teoksia ja oleskella niillä on arvokasta. Uusissa julkisen taiteen hankkeissa pyritäänkin mahdollistamaan lähelle pääsy aina, kun se on teoksen luonteen ja sisällön kannalta tarkoituksenmukaista eikä vaaranna teoksen tai kaupunkilaisten turvallisuutta.

Julkinen taide voi tukea liikuntaharrastusta ja aktivoita ihmisiä liikkumaan. Osallisuus voi toteutua hyvin myös ilman fyysistä kontaktia teokseen: vaikkapa seuraamalla valmiita kävely- tai pyöräilyreittejä julkisten veistosten äärelle tai kehittämällä HAMin veistoskartan avulla sellaisia itse. On kuitenkin monia syitä, joiden takia ainutkertaiset taideteokset vain harvoin soveltuvat liikunnan fyysisiksi alustoiksi.

Jos taideteoksissa rohkaistaan urheilemaan tai kiipeilemään, kaupunki viime kädessä kantaa vastuun ihmisille sattuvista vahingoista. Taideteoksiin kiipeäminen ei koskaan ole täysin turvallista putoamis- ja juuttumisvaaran vuoksi.

Liikuntaharrastuksen alustoina taideteokset ovat myös alttiita vaurioitumiselle. Esimerkiksi rullalautailu rikkoo ja kuluttaa teoksia synnyttäen sekä äkillisiä, teosten murtumiseen liittyviä korjaustarpeita että jatkuvasti uusiutuvaa naarmujen ja pintojen korjaustarvetta. Teosten korjaus ja säilymisen turvaaminen on kallista ja johtaa henkilötyöajan ja kustannusten kasvuun, josta lausunto aiheellisesti kantaa huolta. Rullalautailun estämisellä ei haluta torjua teosten osallistavaa, vaan niitä va-

hingoittavaa käyttöä. Estäviä toimenpiteitä joudutaan harkitsemaan myös turvallisuussyistä tai silloin, kun harrastus aiheuttaa asukkaita häiritsevää melua.

Turvallisuusvaatimusten ja taiteellisesti korkeatasoisen taideteoksen yhteensovittaminen on haastavaa. Liikunta- ja leikkipaikkojen suunnittelussa on noudatettava lukuisia teknisiin ratkaisuihin, alustoihin, materiaaleihin ja mittasuhteisiin liittyviä standardeja ja turvallisuusmääräyksiä. Kuvataiteen alistaminen käyttöesineiden suunnittelustandardeille ei yleensä johda taiteellisen lopputuloksen kannalta parhaisiin ratkaisuihin, vaan vaarana on päätyä keskinkertaisiin kompromisseihin.

Julkisten taideteosten käyttäminen kaupunkilaisten omiin tarkoituksiin on mielekästä ja mahdollista. Siihen olisi kuitenkin löydettävä tapoja, jotka eivät vahingoita teosta, riko sen tekijän tekijänoikeutta tai kutista taideteosta käyttöesineeksi. Kaupungissa törmäävät monet, keskenään vastakkaisetkin intressit ja toiminnot, ja uskomme että avoimesta, osallistavasta ja omintakeisesta kaupungista löytyy keskinäisen kunnioituksen hengessä paikkansa niin urheilulle, harrastuksille, kaupunkilaisten omaehtoiselle toiminnalle kuin ammattitaiteilijoiden työn tuloksena syntyneille taideteoksillekin.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Mari Männistö

Lisätiedot

Taru Tappola, julkisen taiteen päällikkö, puhelin: 310 87077
taru.tappola(a)hel.fi